

4.2 KISWAHILI (102)

4.2.1 Kiswahili Paper 1 (102/1)

1. Hii ni ripoti.

Yafuatayo yazingatiwe:

(a) Muundo

Sura ya ripoti idhihirike.

- (i) Kichwa – kionyeshe kiini cha uchunguzi.
- (ii) Utangulizi
 - Mtahiniwa ataje jopokazi: wanachama walioteuliwa, aliyeuea jopokazi
 - Hadimu za rejea (Masharti na mipaka ya utekelezaji wa kazi iliyopangiwa jopokazi.)
 - Sampuli lengwa - habari zilikokusanywa.
 - Njia za ukusanyaji – hojaji, mahojiano, majadiliano kwenye vikundi.
- (iii) Mwili – hoja zijdiliwe humu; vichwa vidogo vitumiwe. Vichwa hivyo videkeze: Sababu/ matokeo, mapendekezo na hitimisho
- (iv) Kimalizio: Sahihi, jina, tarehe

(b) Maudhui

Baadhi ya hoja ni:

- (i) Msisitizo mkubwa kwenye masomo ya kiakademia.
- (ii) Kutokuwa na vielelezo tosha vya watu waliofanikiwa kwa kufuatia masomo ya aina hii.
- (iii) Masomo haya kutohimizwa katika shule nyingi kwa sababu ya ukosefu wa vifaa.
- (iv) Ukosefu wa walimu waliohitimu katika taaluma hizi.
- (v) Shinikizo kutoka kwa wazazi – wanafunzi wajishughulishe na masomo mengine.
- (vi) Mtazamo hasi kuwa baadhi ya masomo kama vile ufundu wa mabomba ni duni.
- (vii) Hapajawa na mfumo bayana unaoonyesha hatua ambazo mwanafunzi/mwanagenzi atapitia hadi pengine Chuo Kikuu.
- (viii) Mafunzo mengine ya kiufundi ni ghali.
- (ix) Vyuo vichache vya kiufundi katika sehemu za mashambani.
- (x) Vyuo vingine vya kiufundi vimegeuzwa kuwa vyuo vikuu, hivyo wanafunzi kutoona umuhimu wa vyuo vya kiufundi.
- (xi) Baadhi huenda wasimudu masomo ya kisayansi, hivyo kukata tamaa.
- (xii) Imani potovu kuwa masomo haya ni ya kipato cha chini.

Mtahiniwa atoe angaa pendekozmo moja. Kwa mfano:

- (i) Mtaala usisitize masomo ya kiufundi kuanzia ngazi za chini.
- (ii) Vyuo vya Ualimu vihusishe ufundishaji wa masomo ya kiufundi.
- (iii) Serikali iongeze ufadhili kwa masomo ya kiufundi.
- (iv) Kuwe na mfumo bayana unaoonyesha taaluma ambayo mwanafunzi atasomea akifuatia masomo ya kiufundi.

2. Makala yaonyeshe umuhimu wa magazeti.
Sura ya Makala idhihirike.
Baadhi ya hoja ni:
 - (i) Kujuza kuhusu yanayojiri nchini/ulimwenguni.
 - (ii) Kupalilia usomaji wa mapana.
 - (iii) Hukuza ubunifu – mwanafunzi atajifunza mitindo mbalimbali ya uandishi.
 - (iv) Kufunzia/kujifunzia sajili ya magazeti.
 - (v) Baadhi huwa na safu ya kufunzia vipengele vya lugha.
 - (vi) Hukuza stadi za kuhariri.
 - (vii) Hupalilia uwazaji wa kina, kwa mfano kupitia kujaza mraba.
 - (viii) Kupalilia mazoea ya kusoma.
 - (ix) Kufanikisha somo la maktaba.
 - (x) Kupalilia mbinu za kitafiti/mazoea ya kudadisi.
3. Hii ni insha ya Methali.
Kisa kidhihirishe maana ifuatayo:
Mtu asipotia bidii katika jambo matokeo yake huwa hafifu.

AU

Kiasi cha kufanikiwa katika jambo hutegemea matayarisho/mikakati ambayo inawekwa.

Baadhi ya hali ambazo zinaweza kujitokeza ni:

- (i) Mwanafunzi kutojitayarisha ipasavyo kwa ajili ya mtihani na hatimaye kupata alama zisizoridhisha.
- (ii) Wakulima wakose kuijanda ipasavyo, mwishowe wapate mavuno haba.
- (iii) Shirika likose kuweka mikakati ifaayo kuimarisha pato lake; lisipate faida, mwishowe lifilisike.
- (iv) Mlezi kutowaelekeza watoto ipasavyo, watoto kuinukia kuwa wasiotegemewa.
- (v) Mwajiri kutojaribu kuimarisha uhusiano wake na waajiriwa wake, migogoro izidi, uzalishaji mali uathirike vibaya.

Tanbihi

1. Vipengele vitatu vya kimuundo vijitokeze; Utangulizi, mwili, hitimisho.
2. Kichwa cha makala kidhihirike.
3. Sharti insha idhihirishe juhudhi hafifu/mikakati hafifu/ukosefu wa kuijanda, na baadaye hali/ matokeo yasiyoridhisha.

4.

Hii ni insha ya kibunilizi.
Mtahiniwa atunge kisa ambacho kinaoana na mwanzo huu.

Usimulizi unaweza kubainisha hali zifuatazo:

- (i) Msimulizi asimulie yaliyotokea baada ya kuwasili, labda hata anaibiwa.
- (ii) Msimulizi aonyeshe alikoenda baada ya kuwasili, labda anapokelewa na mwenyeji wake; kisha asimulie maisha yake huko kwa mwenyeji wake.
- (iii) Anaweza kuwa anapitia hapa tu; pengine anatoka garini kupumzika kabla ya kuendelea na safari yake. Baadaye anaendeleza usimulizi wake hadi panapoishia safari.
- (iv) Msimulizi anaweza kuanza kwa kauli hizi, kisha akaturudisha nyuma kusimulia kisa ambacho kinamleta hapa.
- (v) Anaweza pia kusimulia maisha ya watu wa mji huu.